

Փոքրասիական տրիտոն

2017

Հունիս

Կր	Կր	Յր	Վր	Հր	Յր	Օր	Կր
							1
2	3	4	5	6	7	8	
9	10	11	12	13	14	15	
16	17	18	19	20	21	22	
23	24	25	26	27	28	29	
30	31						

Մայիս

Կր	Կր	Յր	Վր	Հր	Յր	Օր	Կր
							1
2	3	4	5	6	7		
8	9	10	11	12	13	14	
15	16	17	18	19	20	21	
22	23	24	25	26	27	28	
29	30	31					

Մարտ

Կր	Կր	Յր	Վր	Հր	Յր	Օր	Կր
							1
2	3	4	5	6	7	8	
9	10	11	12	13	14	15	
16	17	18	19	20	21	22	
23	24	25	26	27	28	29	
30	31						

Վոյեպոլ

Կր	Կր	Յր	Վր	Հր	Յր	Օր	Կր
							1
2	3	4	5				
6	7	8	9	10	11	12	
13	14	15	16	17	18	19	
20	21	22	23	24	25	26	
27	28						

Հունիս

Կր	Կր	Յր	Վր	Հր	Յր	Օր	Կր
							1
2	3	4	5	6	7	8	
9	10	11	12	13	14	15	
16	17	18	19	20	21	22	
23	24	25	26	27	28	29	
30	31						

Փետրվար

Կր	Կր	Յր	Վր	Հր	Յր	Օր	Կր
							1
2	3	4	5	6	7	8	
9	10	11	12	13	14	15	
16	17	18	19	20	21	22	
23	24	25	26	27	28	29	
30	31						

Մայիս

Կր	Կր	Յր	Վր	Հր	Յր	Օր	Կր
							1
2	3	4	5				
6	7	8	9	10	11	12	
13	14	15	16	17	18	19	
20	21	22	23	24	25	26	
27	28	29	30	31			

Հունիս

Կր	Կր	Յր	Վր	Հր	Յր	Օր	Կր
							1
2	3	4	5	6	7	8	
9	10	11	12	13	14	15	
16	17	18	19	20	21	22	
23	24	25	26	27	28	29	
30	31						

Մարտ

Կր	Կր	Յր	Վր	Հր	Յր	Օր	Կր
							1
2	3	4	5	6	7	8	
9	10	11	12	13	14	15	
16	17	18	19	20	21	22	
23	24	25	26	27	28	29	
30	31						

Մայիս

Կր	Կր	Յր	Վր	Հր	Յր	Օր	Կր
							1
2	3	4	5	6	7	8	
9	10	11	12	13	14	15	
16	17	18	19	20	21	22	
23	24	25	26	27	28	29	
30							

Օգոստոս

Կր	Կր	Յր	Վր	Հր	Յր	Օր	Կր
							1
2	3	4	5	6	7	8	
9	10	11	12	13	14	15	
16	17	18	19	20	21	22	
23	24	25	26	27	28	29	
30	31						

Նոյեմբեր

Կր	Կր	Յր	Վր	Հր	Յր	Օր	Կր
							1
2	3	4	5	6	7	8	
9	10	11	12	13	14	15	
16	17	18	19	20	21	22	
23	24	25	26	27	28	29	
30	31						

Միլիական սխտորագործ

2017

Հունիս

Կրկնշաբաթ

						1
25	26	27	28	29	30	31
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Հունիս

Կրկնշաբաթ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Հունիս

Կրկնշաբաթ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Հունիս

Կրկնշաբաթ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Հունիս

Կրկնշաբաթ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Հունիս

Կրկնշաբաթ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Հունիս

Կրկնշաբաթ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Հունիս

Կրկնշաբաթ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Հունիս

Կրկնշաբաթ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Հունիս

Կրկնշաբաթ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Հունիս

Կրկնշաբաթ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Հունիս

Կրկնշաբաթ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԱՐՄԻՐ ԳՐՔՈՒՄ ԳՐԱՆՑՎԱԾ ԵՐԿԿԵՆՑԱՂՆԵՐԻ

ՀԱԶՎԱԳՅՈՒՏ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

Ommatotriton ophryticus

Հանդիպում է Հյուսիսային Անատոլիայում, Ռուսաստանում (ՄԻԶ Կովկասի լեռնաշղթայի հարավային և հարավ-արևմտյան լանջեր), Արևմտյան Կովկասում (Աբխազիա) և Անդրկովկասում (Վրաստան, Հյուսիսային Հայաստան): Հայաստանում հայտնի է Արաքս վարզի մի շարք սելազանդների: Հիմնականում բնակվում է անտառային գոտում գտնվող կանգուն, մարդի և սպորաբան, քրվածիկով հարուստ փոքր ջրամբարներում:

Հայաստանի էրկինջադեղերի հազվադեպ տեսակներից է: Տարածվածությունը սահմանափակ է, ինչը պայմանավորված է արտաքին միջավայրի պայմանների նկատմամբ ունեցած որոշակի պահանջներով:

Իրանի երկարությունը հասնում է մինչև 10 սմ երկարության, պոչին՝ մինչև 8 սմ: Մեքեր շագանակադեղին է, ապա են մուգ մանր բծեր, մաշկին կողմեր ստորին մասում և պոչի երկայնքով երկուսն են սև և սպիտակ բարակ եզրակառույթ: Փոքրիկ մարմին-հեղուկուն է, առանց բծերի: Բազմաշնչան ջրամուկ առունների մեջքին և պոչի վերին մասում առաջանում է բարձր անտանալեզ:

Չափանա սրճանները զարուկ են կնպես ջրային, աղալու էլ զամբարային կենսան: Ցամաքում ապրելով են ձմեռանակում սթոնային: Ցրկերը բարձրում են սառյույթ թաքսույցներում գերաններով, բարձրի սակ, սառյույթ կենդանիների լքված բնկում և այլ: Ջրային միջավայրում սրճանները ապրելով են նրա օդում ընթացքում: Չմեռային բուս են մանուկ սկստներին-հոկտեմբեր ամիսներին: Կարծրում գտնվող սառյույթաններում և ջրում են գալիս մարտին կամ ապրիլին: Լոր հոդի ընթացակարգը հասնում է +1°C, իսկ լոր ընթացակարգը՝ +7°C: Բազմաշնչան ջրային սեղի է ունենում սառյույթ-ամառ ամիսներին: Երբ կոչարում է 59-240 կմ: Սմանի վարզազուրկ կալված ինքնամոտանից տևում է 12-30 օր: Արտանի քրքուրների ընդամենը երկարությունը 7-8 սմ է: Կերպարանափոխությունը տեղի է ունենում հուլիս-սեպտեմբեր ամիսներին և տևում է 70-150 օր:

Մվում են միջատներով, որդերով, քրքուրներով:

Փոքրածիսկան սրճանի գոյատևման համար անհրաժեշտ է իրականացնել նրան կենդանի ապրելավայրերի պահպանությունը, այդ թվում ջրակալների և նրանց շրջող գոտիներ անտառի պահպանությունը և ջրի աղտոտման հետազոտությունը միտումների շնորհից:

Փայրված է Հայաստանի Հանրապետության Կարմիր գրքում որպես **Պահպանման կորնի գտնվող տեսակ**: ՀՀ նաև ներկայումս ՀԱՄՄ-ի, Ռուսաստանի և Կասպիանի Կարմիր գրքերում: Բնոյի կոնվենցիայի Հավելվածի II բաժնում, ԲՊՄՄ (IUCN) Կարմիր ջնշակում:

Pelobates syriacus

Հանդիպում է Բալկաններում (Ալբանիա, Ռումինիա, Բուլղարիա, Մակեդոնիա, Հունաստան), Անատոլիայում, Արևմտանում, Բոսնիայում, Դալմատիայում, Հարավային Կովկասում (Հայաստան, Աբխազիան, Վրաստան), Հյուսիսային Իրանում: Հայաստանում տարածված է Արարատի, Արմավիրի, Հերակի, Կասաբի, Կապու Չորի և Մյունիքի մարզերում: 1985-1986 թթ-ի ընթացքում վերականգնված էրան նպատակով սխտրազարդի 1500 էկոլոգիայի առանձինյակ է արձակվել Ազատի ջրամբարի ջրակալում:

Հայաստանում տարածված է կենսակետում (կենսաափաստանային) և կիսաանտառային գոտիներում, ուր հանդիպում է անմշակ, համեմատաբար ժամուկ, փայտի կալային և քարայնային հողերում, բարձրադիր վայրերի խոտածածկ լանջերին ու տարբեր ջրակալների ափերին:

Հայաստանի էրկինջադեղերի հազվադեպ տեսակներից է: Տարածվածությունը սահմանափակ է, ինչը պայմանավորված է արտաքին միջավայրի պայմանների նկատմամբ ունեցած որոշակի պահանջներով:

Մարմինն ունի 6.5-8.9 սմ երկարություն: Գլուխն ու աքրերը խոտր են: Աչքերը բլրի ուղիվադար է: Քմբարայնային արտաքինից արտահայտված է: Մաշկը հարթ է, առանց բրդիների: Հետին վերջույթները համեմատաբար կարճ են: Կրակի կրակ գտնվում են բանակման գոյացություններ, որոնց շնորհիվ սխտրազարդի կարող է փորկելու հողը և թաքնվել նրա տակ: Մարմնի վրին մասի ընդամենը գտնվում էր սորթադրին է կամ դեղնադրին՝ մուգ կանաչ գույնի խոտր գլեբրով: Փոքրիկ ապրույթ է:

Չմեռանակում վարում է զամբարային և գիճարային կենսակերպ: Փոքում է ժամանակակից թաքսույցներ ու գիճեր աղջույցում ապրելով: Չմեռային բուս է մանուկ սկստներին-հոկտեմբեր ամիսներին սկսած իսկ սարբանում է մարտ - ապրիլ ամիսներին: Բազմաշնչան ջրային սեղանի ժողոված ժողոված թաքսույցներ կարող է սեղանի սարբանից և հարանակով միջին մարտ: Մեծաբար երբ կարող է մտն 1800-6500 գրամներով: Ուստի զարգացումը տևում է յոթ օր: Երկն գտնվող նպատակ և նրա խոտոր մարմնի՝ միջին 166 մմ: Կերպարանափոխությունը տևում է 70-85 օր, որից կեսը 35-35 սմ երկարություն ունեցող կրկեսադար առանձինյակներ որպես են զարկ զամբար հուլիսի կեսերից սկսած: Մվում են միջատներով, որդերով, ժամկետարներով, այդ թվում և գույտանտեսություն համար վնասակար տեսակներով:

Մի շարք մարզային գործունեների նկատմամբ (գույտանտեսական տարածքների ընդլայնում ու բուսաբուսականից օդազարծում, փոքրաքանակի, ջրակալների նրջադում ու ստրուտում) սխտրազարդների թվաքանակը նվազում է:

Գրանցված է Հայաստանի Կարմիր գրքում, որպես **Պահվող տեսակ**: ՄԱՀ: Շարժված է նաև ներկայումս ՀԱՄՄ-ի Կարմիր գրքում: Բնոյի կոնվենցիայի Հավելվածի II բաժնում, ԲՊՄՄ (IUCN) Կարմիր ջնշակում:

